

אנשי העיר שראו את העני פוסע אל עבר ביתו של העשיר נדו לו בראשם. קמצנותו של האיש היתה ידועה ומפורסמת. קמצן זה לא רק שהיה חס על ממונו, ידוע היה בהקפדתו היתרה בחינוך בני ביתו בתורת הקמצנות. "תורה שלמה" בנה על מנת להצדיק את קמצנותו, ואף חינך את בני ביתו.

אולם עני זה התקבל דווקא בסבר פנים יפות, שכן היה תלמיד חכם, וקמצן זה מוקיר רבנו היה. לאחר שעה ארוכה של התפללות בדברי תורה, העשיר היסב לסעודתו הדשנה, כשליצדו עומד העני וממשיך לשאת ולתת איתו. עיני העני כלו בראותו את האוכל, שכן ימים רבים שלא בא אוכל לפיו, אולם הקמצן לא כיבדו במאומה. העני שהרגיש כי נפשו יוצאת מרוב רעב, ביקש את סליחת בעל הבית, ויצא לרחוב בתקווה למצוא משהו לאכול. הוא לא פסע אלא מספר צעדים עד שהתמוטט, נפל ארצה ונפח את נשמתו. העשיר שיצא לשמע החבטה, נבהל למראה עיניו, ונקיפת מצפון ראשונה נקפה בליבו. שטוף זיעה נכנס לביתו, התיישב על כסאו ונרדם. ובחלום, בא אליו העני הנפטר, ואמר לו כי בשמים נמתח עליו דין קשה ביותר שכן נמצא אשם במותו. מצבו החמור של העשיר, כך פירט הנפטר באוזניו, חמור ככל כפליים, היות ובנוסף למותו של העני תובעים אותו על מיתה רוחנית של בני ביתו, והיות ש"גדול המחטיאו יותר מההורגו", אזי חייב הוא מיתה כמה וכמה פעמים. העשיר המבוהל שאל את העני מהי תקנתו, ונענה כי תקנתו היא גלות קשה למשך שנה. אולם, לא סתם גלות, אלא צריך הוא בשנת הגלות לקבל על עצמו שאינו ניזון אלא מבני ביתו, אותם אומללים שהתחנכו על ידו שלא לתת פרוטה ומאכל לעני.

העשיר לא התמהמה רגע. מיד כשהתעורר, יצא מביתו, הלך לשוק הקרוב וקנה בגדים מרופטים בכמה פרוטות. לא היה זה קל עבורו, אולם ידע כי אין בידו שום אפשרות אחרת. הוא קנה כובע רחב שוליים על מנת שלא יזהו אותו, ופנה אל עבר ביתו. הוא דפק בדלת בתקווה לקבל דבר מאכל, או פרוטה לרכוש לעצמו משהו, שכן עברו כבר כמה שעות מאז שבא מאכל אל פיו. אולם לתדהמתו, בנו הצעיר, שלא הכירו בתחפושתו, גידפו ושלחו ריקם. ההלם היה מידי.

כמו היכה בו ברק הבין עד כמה מעשיו בהחטיאו את בניו היו חמורים. הוא התיישב בחוץ, רעב, עייף ומתוסכל. עברו מספר שעות ובני הבית שמו לב כי אביהם נעלם. משעברו מספר שעות נוספות והאב לא שב, החלה דאגה רבה רובצת על האחוזה הגדולה. במהלך הימים הבאים החיפושים בכל רחבי העיר ומחוצה לה היו נרחבים ביותר, אולם אין, האב לא נמצא. ובמקביל, האב האומלל שהרעב כמעט שהכריעו, לא נואש, וביקש מבני ביתו שוב ושוב מעט מזון, ובכל פעם נענה על ידי בניו-תלמידיו בשלילה. משראה כי כלתה אליו הרעה החליט לנקוט בדרך אחרת, הוא פנה אל דלת המטבח והתחיל לעשות מופע ליצנות לנשות הבית, שלא זיהו אותו בגלל הכובע הרחב שכיסה את פניו ובגדיו המרופטים. משסיים את המופע, נזרקה לעברו חתיכת לחם יבשה, כשכר על הבידור והשעשוע. וכך יום אחרי יום - ניסיונות מייאשים לקבל משהו מאנשי הבית, ומופעי בידור שהניבו לעיתים משהו קטן שהשאיר את הנשמה בגוף. בכל יום שעבר ייסר את עצמו על העוול הרוחני הנוראי שגרם לבני ביתו, והתנחם בכך שכעת מתקן הוא את מעשיו הרעים. כעבור שנה של סבל אדיר, שלח מברק לבני ביתו שנלאו מלחפשו כי תיכף חוזר הוא לביתו. השמחה שפשתה בבית היתה רבה כל כך, עד שאיש לא שם לב אל העני המוזר שהחליט להיטפל כבר שנה שלמה דוקא לביתם שלהם. וכך נמצא כי כמעט שלשה ימים שלא בא אוכל לפיו. היום סיום השנה, החליף את בגדיו, שכעת היו גדולים על מידותיו באופן בולט, ונכנס לביתו. את פניו קידמו הכל בשמחה עצומה ובברכת מחיה המתים. משישבו לסעוד סעודת הודיה, שאל את בניו כיצד החזיקו מעמד בזמן היעדרותו. הם פרטו באוזניו את כל מאמציהם לחפשו, ואף סיפרו לו על העני המוזר שהיה מבדר את רוחם בשנה קשה זו. בשלב זה האב יצא מהחדר, החליף את בגדיו בבגדי העני וחזר שוב פנימה. בני הבית רצו לגרשו, אולם אז הוריד את כובעו, ואל מול הנוכחים הנהדמים החל בתיאור המעשה מתחילתו. דמעות רבות נשפכו שם באותו יום, עד שברור היה לכל כי בית זה ייהפך מיום זה ואילך לבית המכניס אורחים וגומל חסדים באופן מופלג. רק אז נרגע העשיר מהמחשבה כי הוא כמו ידיו הסית את בני ביתו אל הרשעה והחטא.

אורי וישעי

בית מדרש רב פעילים ע"ש מרן הרב יוסף ז"ל ז"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

כתיבה ועריכה: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה 050-6229335 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

כניסת שבת: 17:08

לדעת ר"ת: 18:47

לעילוי נשמת היקר באדם, אציל הנפש ר' יובל זהוראי ז"ל בן שושנה שתחי'

עטרת פז

משה רבנו ע"ה הקהיל את כל כלל עם ישראל ומסר להם על אודות מעשה המשכן וכליו, וצריכים אננו לשאול: מדוע היה משה רבנו צריך לאסוף את כל כללות עם ישראל במצווה זו? ומתריצים: כי לבני המשכן דרושה האחדות כאיש אחד בכללות עם ישראל, כי הרי ראינו שלא חרב הבית אלא בעוון שנאת חנם, שזהו שורש הפירוד והמחלוקת בעם ישראל, וכבר אמרו שאינו עתיד להבנות אלא ע"י אהבת חנם, שהיא מציאות האחדות כאיש אחד בעם ישראל, לכן כאשר משה רבנו מצווה על בני המשכן הקהיל את כל עדת ישראל, ולכן פרשה זו נאמרה בהקהל דוקא ולאחר מעמד הר סיני, ששם זכו בני ישראל להגיע לשיא המדרגה של "ויחן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד", מאותו מעמד נצטוו על הקמת המשכן שדורש את אחדות עם ישראל.

אחדות היא עמוד גדולה לתקון העולם ולקיים כל דבר, ורוח המקום נוחה מאד מדבר זה, עד שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק (איוב כג, יג) "והוא באחד" "אחד" לא נאמר, אלא "באחד", שאין השכינה שורה בישראל אלא כשהם באחדות. וגדולה מזו אמרו על פסוק (הושע ד, י) "חבור עצבים אפרים הנח לו" שאפילו אם עובדים עבודה זרה, כשהם באחדות אין מדת הדין יכולה לשלט בהם (תנחומא ד' ט). וזה היה הטעם שלא עשה הקדוש ברוך הוא כליה בדור הפלגה כמו בדור המבול, לפי שהיה באחדות. וזה אצלי פשט הכתוב (בראשית יא ו) "הן עם אחד ושפה אחת לכולם". ועתה כיון שהם באחדות לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, שאין מדת הדין יכולה לשלט בהם. הבה נרדה ונבלה שם שפתם (שם ט) שלא ישמעו איש שפת רעהו, כדי שיכנס מחלוקת ביניהם ויהא מקום למדת הדין לשלט בהם.

וכל חבורה שרוצים לעשות דבר ושיהא לו קיום והעמדה, צריך שיהיו כלם באגדה אחת, ואז כל רוחות שבעולם אין מזיזים אותם ממקומם. אבל אם זה אומר בכה וזה אומר בכה, וכל אחד רוצה שדבורו יהיה לפנים ולא לאחור ואומר דרך נצח, הם נעשים אגודות אגודות ונפק חורבא והיא לא תצלת, ומרעה אל רעה יוצאים, ובאים לידי מחלוקת אש להבת שלהבת ורעותיה מובאות אחריה רעות רבות, רחמנא לצלן. וכבר אמרו משל לאגדה, אפילו אם היא של קנים, כל זמן שהם קשורים יחד אפילו גבור שבגיבורים אינו יכול לשבור אותם, אבל כשהם אחת אחת הם קלים להשבר. ולא יהיה כקרח, כי עושה זאת בשם מסית ומדיח יקרא, אלא על דרך אמת, לנחותם הדרך ישרה, אז יעשה באופן זה כי היכי דלקבלו מנה.

והגדר הגדול כדי להיות באחדות הוא שיקים מה שאמרה תורה (שמות כג, ב) "אחרי רבים להטות". ואף אם נראה ברור בעינינו שהם טועים ואליו ראוי לשמע שהוא אומר דבר הגון, יבטל דעתו נגד דעתם, ויסיע גם הוא עם הרבים ואל יעבר על דעת חבריו, כמאמר רבי יוסי שאמר (שבת ק"ח:) מעולם לא עברתי על דעת חברי. (פלא יועץ)

הליכות מצוי

הלכות ברכת הגומל (ב)

בהמשך למאמרנו משבוע שעבר, בדיני ברכת הגומל, נמשיך בדיון ההלכות.

נסיעה בנהרות שאינן מלוחים

וכל זה הוא בין אם נסעו בים המלוח, ובין אם נסעו בנהרות, שכל מקום שיש אפשרות לטבוע שם, (כלומר שאין המים רדודים מאד), חייבים העולים ממנו לברך ברכת הגומל.

אולם הגאון בעל המשנה ברורה (סי' ריט, בביאור הלכה) כתב, שיש לדון בנהרות שלנו, שאינם מסוכנים כל כך כמו הים המלוח, שיש לומר שאין לברך כשיוצאים מהם ברכת הגומל. והעלה, שלמנהג הספרדים המברכים ברכת הגומל גם לאחר נסיעה (ברכב או ברגל) מעיר לעיר אף על פי שלא מצויה שם סכנה כל כך, יש להם לברך גם על הפלגה בנהרות, אבל למנהג אשכנז, שאין מברכים אלא על נסיעה ממדינה למדינה, אין לברך, אלא על הפלגה בים המלוח. והביא דבריו מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א.

השוחה בים ללא אוניה

ועתה לנדון השאלה: כתב הגאון מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א, ודע, שהשוחה בים, ואפילו בים כנרת שהוא סמוך למקום ישוב, ואפילו יש שם מציל באופן קבוע, אף על פי כן דינו כיורדי הים, שהרי כמה פעמים אירעו שם אסונות וטבעו בים.

רצונו לומר, שאפילו השוחה בים, ללא אוניה או סירה, דינו כידן יורדי הים, שבבואם לחוף, עליהם לברך ברכת הגומל בפני עשרה בני אדם.

מלחים וימאים וחיילים המשרתים בחיל הים

המלחים והימאים, ובכלל זה חיילים המשרתים בחיל הים, אחר שקבלו חופשה, ואפילו למספר ימים, עליהם לברך ברכת הגומל כשישובו לביתם, אף על פי שבדעתם לחזור להפליג בים בתום ימי החופשה. וכן הדייגים, שלפי מלאכתם הם נכנסים בעומק הים כדי לדוג דגים, יברכו בכל שבת ברכת הגומל.

ולסיכום: כל הנכנס לעומק הים, בין אם עושה זאת באוניה גדולה, ובין אם עושה כן בשחיה בידי בלבד, עליו לברך ברכת הגומל בחזרתו לחוף מבטחים, בפני עשרה בני אדם כאשר נתבאר כבר. ואין חילוק בזה, אם המים מלוחים או מתוקים, כגון בים כנרת, שבכל מקרה ששייכת שם סכנת טביעה, דין הנכנס לאותם המים כדן יורדי הים שתיקנו להם רבותינו ברכת הגומל בחזרתם לחוף מבטחים.

כתם פז - אור מהפרשה

אש בשבת

שבת הוא יום מנוחה ושעתו של הקהל פנויה לעשות בעניני קהילה, לחוות דעות בנוגע לרבנים, חזנים, שוחטים, שמשים, תלמוד תורה, מקוה וכו'. לפיכך מזהיר הכתוב: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת"- אל תבעירו אש של מחלוקת ביום זה. לא לשם כך ניתנה השבת. אמנם שבת הוא יום מנוחה אבל גם- קדושה..

אש הגהנם - עבירה שנעשית בשבת הריהי חמורה פי כמה מעבירה הנעשית בחול, שכן אם אש הגיהנום נכבית משהמגיע יום השבת-הרי לכשעוברים עבירה בשבת הריהי חוזרת ונדלקת. לפיכך מזהירה התורה: אל תבעירו בשבת את אש הגיהנום בעוונותיכם. בשבת צריך אדם להיזהר משנה זהירות מפני עבירה כלשהי (מעיינה של תורה).

לב אחד

המלב"ם בספרו "ארץ חמדה": במתן תורה בסיני התאחדו כל בני ישראל, ככתוב: "ויחן שם ישראל נגד ההר" (יט, ב), ודרשו על כך חז"ל: כאיש אחד, בלב אחד. אולם כשחטאו ישראל בחטא העגל, נתפרדה החבילה והשטן המקטרג גרם לפרוד ולמחלוקת בקרב שבטי ישראל. והנה ידוע, שהקמת המשכן נועדה, בין השאר, לכפר על חטא העגל של ישראל משום כך השתדל משה להקהיל "את כל עדת בני ישראל", בשעה שהודיע לעם על מלאכת המשכן, כדי להחזיר בכך את העטרה ליושנה ולהשיב על כנה את אחדות ישראל כבימי מתן תורה. (מתוך פרפראות לתורה).

יום השבת אין כמוהו

מובא בבראשית רבה (יא, ט): שנה ר' שמעון בן יוחאי, אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם לכולם יש בן זוג (לכל יום יש בן זוג, יום ראשון יום שני, שלישי רביעי, וכו'), לי אין בן זוג. אמר לה הקדוש ברוך הוא, ישראל הוא בן זוגך, וכיון שעמדו ישראל לפני הר סיני, אמר להם הקדוש ברוך הוא, זכרו הדבר שאמרתי לשבת כנסת ישראל היא בן זוגך. וזהו שנאמר, (שמות, כ ח), זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ.

שבת, יום שביתה הוא ממלאכה גשמית, אותה מלאכה השייכת לימות המעשה, לכן יש לכל יום בן זוג. כי המעשים נחלקים לשנים. צד ימין וצד שמאל, מצד אחד קיימת העשיה העיקרית זו הנעשית ביד ימין, ומצד שני קיימת העשיה המשנית, העוזרת, זו הנעשית ביד שמאל. שבת שהיא כולה קודש לה, אין בה מקום לעולם הארצי, בשבת נחים כוחות הגשמיים של האדם והיא היא השעה בה מתגברים כוחותיה של כנסת ישראל, הכוחות המיוחדים, עולם הרוחנית. על כן במיוחד בשבת יש להקהיל קהילות ברבים וללמוד תורה באשר התורה היא כוח החיים האמיתי של ישראל. על מנת שישראל יהיו ראויים למשכן, עליהם לעסוק בתורה, שכן המשכן מטרתו, ושכנתי בתוכם (תרומה, כה, ח) והשראת השכינה במשכן מביאה את השכינה לתוכם של ישראל, לתוך כל אחד ואחד מישראל, ודבר זה נעשה דוקא על ידי לימוד תורה, ודוקא בלימוד ברבים.

ד"ת להצלחת ידידינו היקרים, רב פעלים לתורה ולתעודה, אוהבי רבנן ותלמידהון החפצים בעילום שם שיזכו לכל משאלות לבם לטובה ולברכה, העורך